כי פליגי אליבא דרב אביי כרב ורבא אמר לך עד כאן לא אמר רב התם אלא דמחיצות לאכסדרה הוא דעבידי אבל הכא דלאו להכי עבידי לא תנן [א]וכן חצר המוקפת אכסדרה ואמאי נימא פי תקרה יורד וסותם [ב]תרגמה רבא אליבא דאביי כשהשוה את קירויו בסורא מתני להא שמעתא בהאי לישנא בפומבדיתא מתני סיכך על גבי אכסדרה שאין לה פצימין דברי הכל פסולה יש לה פצימין אביי אמר כשרה רבא אמר פסולה אביי אמר כשרה אמרינן לבוד רבא אמר פסולה לא אמרינן לבוד והלכתא כלישנא קמא רב אשי אשכחיה לרב כהנא דקא מסכך על גבי אכסדרה שאין לה פצימין אמר ליה לא סבר מר הא דאמר רבא יש לה פצימין כשרה אין לה פצימין פסולה אחוי ליה נראה מבפנים ושוה מבחוץ אי נמי נראה מבחוץ ושוה מבפנים דאתמר [ג][א]נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי ולחי היינו פצימין תנא [ד][ב]פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה מאי פסל היוצא מן הסוכה אמר עולא קנים היוצאים לאחורי סוכה והא בעינן שלש דפנות בדאיכא והא בעינן הכשר סוכה בדאיכא והא בעינן צלתה מרובה מחמתה בדאיכא אי הכי מאי למימרא מהו דתימא הואיל ולגוואי עבידי ולבראי לא עבידי אימא לא קמ"ל רבה ורב יוסף אמרי תרווייהו הכא [ג]בקנים היוצאים לפנים מן הסוכה ומשכא ואזלא חדא דופן בהדייהו מהו דתימא הא לית בה הכשר סוכה קמ"ל רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לא נצרכה אלא לסוכה שרובה צלתה מרובה מחמתה ומעוטה חמתה מרובה מצלתה מהו דתימא תפסל בהך פורתא קא משמע לן ומאי יוצא יוצא מהכשר סוכה רבי אושעיא אמר לא נצרכה אלא לסכך פסול פחות משלשה בסוכה קטנה ומאי יוצא יוצא מתורת סוכה מתקיף לה רב הושעיא לא יהא אלא אויר ואויר פחות משלשה טפחים בסוכה קטנה מי פסיל אמר ליה רבי אבא זה מצטרף וישנים תחתיו וזה מצטרף ואין ישנים תחתיו ומי איכא מידי דאצטרופי מצטרף והוא עצמו אינו כשר אמר רבי יצחק בן אלישב אין

טיט

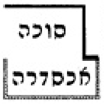

כי פליגי. אביי ורבא: אליבא דרב. ומילתיה דרבא לא דחיק לאוקמא בפלוגתא דאפילו אליבא דרב פליג למיפסלה: דמחיצות. פי תקרה זו לשם אכסדרה נעשה להיות לו מחיצה לחלל זה אבל לא להיות מחיצה לאויר שחוצה להן ואילו מחיצה מעלייתא היא הוה סמכינן עלה אבל לאכשורה ע"י גוד אחית לא דכי אגמריה רחמנא למשה לגוד אחית במחיצה העשויה לחלל שלה אגמריה ולא לחוצה לה. ומיהו היכא דיש לה פצימין אע"ג דלגוואי עבידן לבוד בפחות משלשה כמחיצה סתומה היא: תנן וכן חצר המוקפת אכסדרה. וגג אכסדרה מפסיק בין מחיצות הבתים לאויר שסיכך עליו אם יש ברוחב הגג ד' אמות פסולה דתו לא מהני לה מחיצות הבתים: אליבא דאביי. במקום אביי ובשבילו שתהא משנה זו מתורגמת לפי דבריו: כשהשוה את קירויו. שעשה קירויו נמוך ולא נתן ראשי קנים על גבי תקרה שיהא פי תקרה נראה בה אלא תלאן בשוה לפי הנסרים שאין חודן נראה בסוכה. כל תקרת גגותיהן חלקה ושוה היתה ולא שיפוע כעין שלנו אלא כתקרת עליות: להא שמעתא. דאביי ורבא: דברי הכל פסולה. דכיון דתקרה לחלל אכסדרה עשויה ולא לאויר שחוצה לה אין פיה נעשה מחיצות לאויר: יש לה פצימין. בפחות משלשה: אביי אמר כשרה אמרינן לבוד. ואע"פ שהפצימין לחלל אכסדרה נעשו ולא לאויר החיצון הויא לה מחיצה דכל פחות משלשה סתימה מעלייתא היא ושדייה להכא ולהכא: ורבא אמר פסולה. דלבוד לאו מחיצה היא אלא מהלכה למשה מסיני גמירי לה וכי גמירי לה להיות מחיצה לחלל הנעשה בשבילו אבל לאשדייה להכא ולהכא לא: והלכתא כלישנא קמא. דרבא ולא כלישנא בתרא דלבוד אמרינן אפילו לאויר אבל סתימת פי תקרה לא אמרינן אלא לחלל: רב אשי אשכחיה לרב כהנא כו'. סוכה זו שתים כהלכתן היו לה דרום ומזרח והשלישית סמוכה לאכסדרה ולא היה עושה בה טפח שאמרו חכמים: אחוי ליה. שהיה פצים שבו טפח ויותר עומד אצל הזוית אבל משוך רחבו לאחורי סוכה באורך שהאכסדרה עודף על הסוכה ואינו נראה לתוכה אלא עומד בשוה לדופן בסופו: ושוה מבפנים. לאותם העומדים בפנים אינו נראה אבל לאותם העומדים באכסדרה להלן מכנגד הסוכה ואין רואין את חללה נראה רוחב פצים זה בהתחלת[ה] דופן שלישית לסוכה: דאמר מר. לענין מבוי שהכשירו בלחי אם נתנו להלן מן הפתח שוה ונלוה עובי הלחי עם אורך הדופן שבפנים ונראה שהוא סוף הדופן שאינו בולט כלום לתוך חלל הפתח אבל בולט הוא לצד רשות הרבים כנגדו או מן הצד וניכר לעומדים מבחוץ שאינו מן הדופן: נידון משום לחי. והכא נמי נידון משום דופן: והיינו פצימה. זהו פצים שלה: לאחורי סוכה. תוך לדופן אמצעי שהוא אחורי' של הסוכה: קנים. מן הסכך: והא בעינן הכשר סוכה. שהיא שבעה טפחים דעל כרחך סוכה בפני נפשה היא ומובדלת מזו: לבראי לא עבידי. דופן אמצעי זה לא לכך נעשה וגם שבצדדין תחלתן לשם סוכה (א) נעשו אלא שהכנים דופן אמצעי לתוכן [אחר] שראה שהיתה דייה בכך: לפנים מן הסוכה. לצד דופן רביעי הפתוח משוכין ויוצאין להלן מאורך דפנות הצדדין: וממשכא ואזלא חד דופן. מדופני הצדדין בהדייהו: מהו דתימא. כיון דלא ממשיך דופן שני בהדיה מוכח מילתא דבאפיה נפשה היא והא לית בה שבעה טפחים בהכשר סוכה: קמ"ל. דמן סוכה הוא והוי כשתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח דלא ממשכא עד הרביעית וכשרה: ה"ג לא נצרכה אלא לסוכה שרובה צלתה מרובה מחמתה ומיעוטה חמתה מרובה מצלתה: ה"ג מהו דתימא תיפסל בהך פורתא: יוצא מהכשר. שאינו מסוכך כהלכות סוכה: מתורת סוכה. שאפילו מין כשר אינו: לא יהא אלא אויר. ופשיטא דכשר דאפילו אויר החמור ממנו אינו פוסל בשיעור זה: אמר ליה רבי אבא. להכי אהני נידון כסוכה דאשמעינן תנא לומר שישנים תחתיו דאילו אויר פחות משלשה מצטרף להשלים שיעור הסוכה אבל אין ישנים תחתיו:

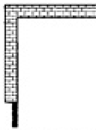

טיט

אחוי ליה נראה מבחוץ ושוה מבפנים. תימה היאך הוא מועיל בסוכה כיון דלא מינכר מבפנים שלישית של טפח דאי משום מיגו חדא דאטו מי לא עבד רב כהנא סוכה אלא בשבת ועוד דלשלישית דאורייתא לא מהני מיגו כדפי' לעיל:

לבראי לא עבידי. פי' בקונטרס דופן אמצעי זה לא נעשה לכך וקשה דממתניתין שמעינן ליה דכשר דקתני וכן חצר המוקפת אכסדרה דאם אין מן הכותל לסיכוך ד' אמות כשרה אע"ג דמחיצות בית לאו לבראי עבידי כדאמרינן לעיל (דף יח.) ונראה דאקנים היוצאים לאחורי סוכה קאי ואית ספרים דגרסי בהדיא מהו דתימא הני קנים לגוואי עבידי לבראי לא עבידי ס"ד לפוסלה לפי שאינה עשויה לצל קמ"ל דכשרה:

לא יהא אלא אויר. ופשיטא דכשר דאפילו האויר החמור ממנו אינו נפסל בשיעור זה אמר ליה רבי אבא להכי אהני נידון כסוכה דאשמעינן לומר שישנים תחתיו דאילו אויר פחות משלשה מצטרף להשלים שיעור הסוכה אבל אין ישנים תחתיו כך פירש בקונטרס וקשיא אמאי נקט ר' אושעיא סוכה קטנה הא בסוכה גדולה נמי איצטריך לאשמועינן דישנים תחתיו ודוחק הוא לומר דנקט סוכה קטנה משום דאשמעינן בה תרתי דמצטרף וישנים תחתיו ועוד קשה דכל מקום חשבינן אויר פחות משלשה כסתום על ידי לבוד ולא דמי לסכך פסול פחות מג' דאין שייך לעשותו כסתום בסכך כשר מאחר דיש בו סכך פסול ועוד מי יוכל להזהר בסוכה מלאה נקבים שאין צלתה מרובה מחמתה אלא משהו שלא ישן כנגד הנקבים [ה]ונרא' כספרים דגרסי' התם אויר מצטרף וישנים תחתיו וזה מצטרף ואין ישנים תחתיו כלומר הא דפשיטא דכשר אפילו אויר החמור ממנו אינו נפסל בשיעור זה אדרבה סכך פסול חמור ממנו דאין ישנים תחתיו והוה אמינא מטעם זה דאין מצטרף כדמתמה בתר הכי מי איכא מידי ומיהו קשיא מסיככה בשפודין דמכשירין בשיש ריוח ביניהן כמותן ואי אפשר שלא [ו](יתן) כנגד השפודין לכך צריך לפרש בשיש הכשר סוכה בלא האויר ובלא הפסול ישנים תחתיו בין בזה בין בזה ולהכי נקט סוכה קטנה ובירושלמי דברכות פרק שלשה שאכלו משמע דאויר מצטרף ואין ישנים תחתיו כפירוש הקונטרס וז"ל אנן קיימין בסוכה וילפינן מטיט הנרוק דתנינן תמן הרחיק הסיכוך מן הדפנות ג' טפחים פסולה פחות מכאן כשרה מהו לישן תחתיו התיב ר' יצחק בן אלישב הרי טיט הנרוק שמשלים במקוה ואין מטבילין בו אף הכא משלים בסוכה ואין ישנים תחתיו:

טיט

מסורת הש"ס

א) לעיל יח., ב) [שבת נג: וש"נ], ג) עירובין ט., ד) [תוספתא פ"ב ה"ב], ה) [אולי צ"ל בהתחלת], ו) צ"ל יתן.

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לבראי וכו' לשם סוכה הפנימית נעשו אלא:

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לא יהא וכו' ונראה בספרים דגרסי התם אויר. עיין עירובין דף י ע"ב תוס' ד"ה עוד הקשה:

◆

רבינו חננאל

כי פליגי אליבא דרב. אביי כרב, ורבא אמר לך עד כאן לא אמר רב מותר לטלטל בכולה, אלא משום דהני מחיצות לאכסדרה עמוד [נ"א: עבידן] ומגואי איכא המחיצות, אבל הכא דמאבראי, דלא עבידן לסוכה, לא. חלוקת רב ושמואל בסוף פרק כל גגות העיר. ואקשינן ממתני', הנן סיכך על גבי אכסדרה כו', אי אמרת פי תקרה יורד וסותם אמאי היא פסולה. תרגמה רבא אליבא דרב דאביי בשהשוה, פירי' קירוי הסוכה לאכסדרה ודיבקם, שאין נראית תקרת הסוכה חלוקה מן האכסדרה להיודע שהיא פי תקרה. והלכתא כרבא בהאי לישנא, כי אכסדרה שאין לה פצימין פסולה ואם יש לה פצימין כשרה. וצורת פצימין מיפרשא לקמן, נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי, והיינו פצימא. וגרסינן בעירובין פרק מבוי, אמר רבה אמר רב הונא נראה מבחוץ שהוא לחי ושוה מבפנים, נידון משום לחי להתיר הפנימי ששוה לו, ומותבינן עליה הא דתנן חצר גדולה שנפרצה לקטנה גדולה מותרת וקטנה אסורה מפני שהיא כפתחא של גדולה, אמאי, תשרי קטנה בכותלי הגדולה בנראה מבחוץ ושוה מבפנים. ומשני התם במופלגות כו'. ואסיקנא התם והלכתא נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי. וגרסינן בירושלמי פרק א' [דעירובין], אבני הבנין היוצאות מן הבנין אם אין בין אחת לחברתה ג' טפחים (א) נידון כלבוד, והיינו לחי. קרן זוית יוצא מיכן וקרן זוית יוצא מיכן נידון כלחיים. כותל הנכנס ונראה כפס מבפנים ושוה מבחוץ, או נראה כפס מבחוץ ושוה מבפנים, נידון כלחיים. היה משוך רואין אותו כאילו הוא כפס. התיב רב חסדי והתנן חצר גדולה שנפרצה לקטנה כו', ויעשו כותלי גדולה כלחיים אצל כותלי קטנה והותרה קטנה, ופריק, תפתר במשוכין יתר מעשר וכו'. והאי דאמרינן בשמעתין לגבי פצימין אמרינן לבוד, כי האי גוונא הוא, כגון דאיכא אבנים ויש ביניהן פחות משלשה טפחים, אמרינן לבוד, ובניין הוא, ונידון משום לחי. רב אשי דאשכח לרב כהנא דמסכך על גבי אכסדרה שלא היו פצימיה נראין מבחוץ, ואמר ליה רבא כי האי גוונא פסיל. עייליה ואחוי ליה נראה מבפנים ושוה מבחוץ ואמר ליה היינו פצימא.

עין משפט
נר מצוה

קיח א מיי' פי"ו מהל' שבת הלכה כב סמג עשין א טוש"ע א"ח סי' שסג סעיף יג:

קיט ב ג מיי' פ"ד מהלכות סוכה הל' ג סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תרלא סעיף ז:

◆

מוסף רש"י

וכן חצר המוקפת אכסדרה. כל חצר שבמשנ"ס לפני הבתים והבתים פתוחין לו, חצר זו מוקפת בתים מתוכה ופתוחין לה סביב מג' רוחותיה ולפני הבתים עשו אכסדראות סביב לשלשה רוחותיה והאכסדרה פתוחה היא ואין לה דופן לצד החצר ויש עליה תקרה והוא סיכך על גבה כל אוירה של כל חצר שבאמצע היקף אכסדראות ואין דופן לסוכה זו אלא מחיצות הבתים המפסיקות בין בתים לאכסדרה ומצלאת תקרת האכסדרה מפסקת סביב בין סכך לדפנות, אם יש ברוחב האכסדרה ד' אמות פסולה, פחות מארבע אמות כשרה, דאמרינן דופן עקומה, דוגמא לדבר קולפסטרי"א בלשון אשכנז של אחד אומות, הם הנלאים שיש לה אויר שיש בה עמודים היקף אכסדרה סביב לו (לעיל יז.). נראה מבחוץ ושוה מבפנים. שמשך כל הלחי לחוץ ותוכו הפנימי נכנס כעובי כותלי המבוי ואינו נראה מבפנים אלא דומה כמוסיף על אורך הכותל אבל מבחוץ ניכר שאינו מכותל המבוי שהרי נמשך להלאה מרוחב הכותל (עירובין ט.). פסל היוצא מן הסוכה. אם יש הכשר סוכה ביחד ועוד יש בסוכה משם והלאה פסל, היינו סכך העשוי נפסלת גורן ויקב, שהוא דרכן ליעשות, ויוצא מהכשר סוכה, שאין לו הכשר דפנות (לעיל ד.).

◆

רבינו חננאל (המשך)

וקיימא לן כלישנא קמא דרבא וכן הלכה. תנא פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה. ואוקימנא קנים היוצאין מן הסוכה לאחורי הסוכה, ויש בהן ד' טפחים שיעור סוכה קטנה. מהו דתימא הני דפנות הואיל ולגואי עבידן לבראי לא עבידן פסולה, קמ"ל כיון דלשם צל בעלמא עבידן כשרה. רבה ורב יוסף אמרי בקנים היוצאים לפני הסוכה, ומשכה ואזלה דופן אחת בהדיידו, מהו דתימא הואיל ושלמה להו סככא אפלגא דדופן, האי סוכה אחריתי היא, קמ"ל. דברי ר' יוחנן פשוטין הן. ר' אושעיא אמר לא נצרכא אלא לסכך פסול פחות מג' בסוכה, בסוכה קטנה עסקינן, ואמאי פסל יוצא קרי ליה, מפני שהוא מהכשר סוכה. ומותבינן עליה לא יהא אלא אויר, דלא אשכחן בפסולי סוכה פחות השיעור, וכי אויר פחות מג' טפחים פוסל בסוכה קטנה. ודחי רבא אויר פחות מג' מצטרף וישנין תחתיו, דקיימא לן כלבוד דמי, אבל סכך פסול מצטרף לד' אמות מן הצד ואין ישנין תחתיו, כדתנן נתן עליה נסר שרחב ד' טפחים כשרה ובלבד שלא ישן תחתיו. ויש שמחליף ומפרש. ומתמיה ומי איכא מידי דמצטרף להכשיר והוא עצמו פסול.

א) נראה דצ"ל נידון כלחיים והיינו דאמרינן לבוד קרן זוית וכו'.